

MENSEN VAN HET EERSTE UUR (deel 10): Abt Jeroen Witkam

Over het begin van katholieke Charismatische Vernieuwing in Nederland.

Interview door Lambèrt de Kwant*
met commentaar en aanvulling
door Kees Slijkerman en André Beijersbergen

'ZIJ GEBRUIKTEN GEBEDEN DIE IN DE LUCHT HINGEN'

Ooit had de Zundertse abt Jeroen Witkam o.c.s.o. binnen de charismatische beweging een unieke ervaring die zijn leven ingrijpend veranderde. Hoewel een van de mensen van het eerste uur is hij later toch zijn eigen weg gegaan. Aan Lambèrt de Kwant legt hij uit waarom.

In zijn eigen benedictijner traditie was Jeroen Witkam gewend aan strenge regels en een vaststaand ritueel waarin voor spontaniteit geen plaats was. Tijdens een charismatische conferentie in Nijmegen in 1971 hoorde hij tot zijn grote verbazing mensen spontaan bidden.

JW: 'Dat was ik niet gewend, je bad alleen maar wat er in het boekje stond. Wat daar gebeurde heeft toen erg veel indruk op me gemaakt, zoals ook de tongentaal. Samen met Rodman Williams heb ik daar om gebeden en een paar weken later begon het te stromen, en dat is nog zo. Ik ben er ook echt dankbaar voor. Het is ook een van de belangrijkste dingen die ik uit die periode heb overgehouden...'

In 1971 werd de komst van de vernieuwing met vreugde begroet. Jeroen Witkam heeft overweldigende herinneringen aan die periode in de vernieuwing. Toch viel het hem op dat er wel heel spontaan gebeden werd, maar dat zij altijd hetzelfde zeiden.

JW: 'Als monniken gebruiken wij gebeden die in de boekjes staan, zij gebruikten gebeden die 'in de lucht hangen'. Er hing een sfeer van gebedspatronen die alsmaar herhaald werden. Persoonlijk vond ik die spontaniteit iets te geforceerd overkomen. "God, God, alsjeblijft, doe het toch!" Er werd veel verbaal geweld op God uitgeoefend, en daar had ik wat moeite mee. Bevlogenheid is prachtig, maar of het altijd zo moet...'

Toch bewaar ik overwegend positieve herinneringen aan die tijd. Er was een geweldige ervaring van een geladen sfeer van spontaniteit waarin ik echt Gods liefde en de aanwezigheid van de Heilige Geest heb ervaren... Ik blijf dankbaar dat ik dit heb mogen meemaken in de charismatische vernieuwing.'

De Zundertse abt heeft daarna nog een aantal bijeenkomsten meegemaakt, waaronder een in Duitsland (1972) op Schlosz Craheim. Daar was een leefgemeenschap van mensen uit allerlei kerkelijke richtingen, onder wie ook r.k. jongeren.

JW. 'Ik ben daar voor het eerst bij een protestantse dienst te communie geweest en dat was voor mij toch een belangrijke stap. Ik had nooit gedacht dat ik die grens passeren zou, maar het ging allemaal zo vanzelfsprekend. Ik voelde dat Christus ook daar aanwezig was. Er is iets dat ruimer en breder is dan alleen het sacrament. Anders gezegd, het sacrament is, al heeft het geen wijding, daar ook aanwezig. De Geest werkt en het sacrament is daar. Al heeft het niet de precisie van de apostolische successie binnen de Katholieke Kerk, het ambt is daar net zo goed aanwezig. Het ambt wordt geladen door het geloof van de gemeenschap, en een van de goede dingen die ik mocht ervaren is dat element van verbondenheid en herkenning. Er waren wel katholieken die dat nadrukkelijk niet deden en er een scène van maakten omdat ze het gevoel hadden dat ze dat niet mochten. Ze vroegen haast vergeving omdat ze die stap niet konden doen. Ook daarin werd ik geconfronteerd met gevoelsuitingen die niet overeenkwamen met mijn temperament... Kijk, je kunt gevoel produceren, maar of dat altijd de Heilige Geest is... Ik geloof voor honderd procent in de gaven van de Geest en ook in zijn aanwezigheid tijdens zulke bijeenkomsten, maar het is ook wel eens goed je af te vragen of alles wat daar gebeurt wel uit de Geest is.'

PRIORITEIT

De charismatische vernieuwing zoals die zich ook binnen de Rooms-Katholieke Kerk mani-

festeert is volgens Jeroen Witkam van veel betekenis voor de Kerk - wat tegelijkertijd veel verantwoordelijkheid met zich meebrengt. Uit zijn woorden blijkt dat zijn contacten met de charismatische vernieuwing niet blijvend waren. Hij legt uit waarom.

JW: 'Ik had het gevoel dat ik door de beweging min of meer geannexeerd werd. Men wilde mij naar tal van opwekkingsbijeenkomsten sturen. Als abt heb ik echter mijn verantwoordelijkheid voor de abdij. Die krijgt de grootste prioriteit, maar dat vonden zij ongehoorzaamheid aan de Heilige Geest.

Er speelde ook wat anders. Vanuit onze traditie speelt meditatie een belangrijke rol, met name het Jezusgebed. Ik was geleidelijk aan bezig met het ontdekken van yoga en Zen, en dat staat in bepaalde opzichten natuurlijk haaks op de charismatische vernieuwing.'

'In een aantal abdijen van onze orde heeft de charismatische vernieuwing een tijdlang invloed gehad, maar lang heeft dat niet geduurd; men vond dat de vernieuwing te weinig bij de orde aansloot. Men heeft gelukkig de weldaad en de zegen mogen ervaren en velen zullen dat nog dagelijks merken. De meditatie ligt meer in onze lijn en spreekt de moderne mens volgens mij ook meer aan. Het is via deze meditatie dat je mensen tot Christus brengt. Laat er geen misverstand over bestaan dat Christus alles voor mij is... Hij omvat de hele wereld, de hele kosmos, de hele schepping.

Je kunt Hem ook overbrengen zonder de hele ballast van traditie en gebruiken. Hoe mooi die traditie ook is. Ik ben daar zelf in gevormd en ik heb de rijkdom ervan aan alle kanten mogen ervaren.'

U

COMMENTAAR VAN KEES SLIJKERMAN

Uit de eraring van Jeroen Witkam blijkt nog eens dat in de beginjaren 70 het getijdengebed, de stille aanbidding en de christelijke meditatie nauwelijks een plaats in de charismatische vernieuwing hadden. Later is dat veranderd.

Binnen de vernieuwing is een behoefte gegroeid om naast het spontane en enthousiaste gebed ook in stilte God te ontmoeten. Niet alleen door dagelijks 'stille tijd' te houden in je eigen binnenkamer, maar ook door stille retraites, tijden van stille aanbidding en door beoefening van het Jezusgebed. Ook het getijdengebed heeft in de loop der jaren een plaats gekregen.

CONFERENTIE

De conferentie waarover Jeroen Witkam spreekt, was een van de conferenties die in die tijd te Nijmegen op de Westershelling plaatsvonden. Het was een oecumenische driedaagse conferentie, georganiseerd door o.a. Gerrit Smithuis. De buitenlandse sprekers waren de bekende pinksterman David du Plessis, de protestantse theoloog dr. Rodman Williams en dr. Kilian McDonnell, de r.k. theoloog die nu zo bekend is als een van de schrijvers van *Het vuur aanwakkeren*. (over die conferentie: zie ook StuCom0055).

Ook pater André Beijersbergen s.M. was als belangstellende op die conferentie, waar hij

een abonnement nam op het blad *New Covenant* van de charismatische vernieuwing in de Verenigde Staten. In tegenstelling tot Witkam zou hij als een van de mensen van het eerste uur wel doorgaan in het tweede, derde en latere uur. Tot op heden toe.

POST-CHARISMATISCH

Er zijn in de loop van de jaren heel veel mensen door de charismatische vernieuwing heen-gegaan die niet aan charismatische groepen bleven deelnemen. Wereldwijd gaat dat om naar schatting 60 miljoen katholieken. Ken Metz schrijft in het jubileumboek *25 jaar katholieke Charismatische Vernieuwing* over deze 'post-charismatische' katholieken.

Het is onmogelijk vast te stellen in hoeverre zij allemaal echt door de Geest geraakt zijn en of ze in het spoor van de Geest verdergegaan zijn. Dat zal van persoon tot persoon heel verschillend zijn. Jeroen Witkam is een duidelijk voorbeeld. De doorbraak van de Geest die hij toen ervaren heeft en de gave van tongentaal die hij heeft ontvangen, behouden hun waarde voor de rest van zijn leven.

BEGINERVARINGEN IN DE CHARISMATISCHE VERNIEUWING

André Beijersbergen s.M.

Uit het verhaal van abt Jeroen Witkam maak ik op dat hij alleen maar de beginervaringen van de charismatische vernieuwing heeft leren kennen. Die zijn kostbaar; ze zijn een eerste aanzet tot geloofsvernieuwing. In het spontane persoonlijke gebed beluister je dat mensen echt geloven; dat kan een aanzet zijn om je voor het geloof te gaan interesseren.

Ook oecumene, het samenkomen en samen vieren door mensen uit verschillende Kerken, kan stimulerend werken: het is heerlijk te ervaren dat mensen uit andere Kerken in dezelfde Heer geloven; wat jou op geloofsgebied vertrouwd is vind je ook bij hen. De gedrevenheid, de bevlogenheid, bepaalde gevoelsuitingen wijzen op een diepere geloofsbeleving. En het gemeenschappelijk zingen in de Geest heeft menigeen geroerd.

Maar dit alles is slechts oppervlakkige kennismaking; er is in de charismatische vernieuwing veel meer aan de hand. Om te beginnen: de gemeenschappelijke lofprijzing van God. De liederen worden serieus genomen; je kunt het merken aan de manier van zingen en aan de houding en de gebaren van de aanwezigen. De lofprijzing die in onze Kerken zo vaak verschaald is, komt hier aan zijn trekken. En... lofprijzing is geen bijzaak. Echt geloven in God doe je pas als je inziet dat al het goede van Hem afkomstig is en dat voortdurend uit in dankbaarheid. Geloven is loven. Veel priefaties van de Eucharistie nodigen ons uit God altijd en overal te loven en te danken.

Volgens Johannes 17,3 bestaat het eeuwig leven hierin: '... dat ze U, de enige waarachtige God, leren kennen, en ook Degene die U gezonden hebt: Jezus Christus'. 'Kennen' heeft hier, zoals op vele plaatsen in de Schrift, de betekenis van 'uit ervaring kennen, door persoonlijke omgang kennen Hem die Hij gezonden heeft'. Ja, dat hoort erbij: Christus leren kennen;

- gaan beseffen dat Hij zijn leven gaf voor jou: zozeer heeft Hij je liefgehad;

- gaan rekenen op de kracht van zijn kruisdood: daardoor kun je de aanvallen van de oude mens overwinnen;

- langzaam aan de gezindheid van Jezus tot de jouwe laten worden: dat is deel hebben aan zijn verrijzenis, en zo in staat zijn zijn taak voort te zetten.

In de charismatische vernieuwing krijgt Jezus de plaats die Hem toekomt. Het is een ramp voor de Kerk dat velen dit vergeten zijn.

Wat nieuwkomers vaak opvalt zijn de onderlinge band en de vreugde die er in de bijeenkomst heersen. Ook dat zijn geen bijzaken; het is de verwerkelijking van het uitdrukkelijk gebod van Jezus (Johannes 15): ernaar streven werkelijke liefdesgemeenschap tussen de gelovigen tot stand te brengen.

En nog iets: de charismatische vernieuwing helpt ons onze geloofservaringen onderling uit te wisselen. Dat is een uitstekend middel om de vurigheid van het geloof levend te houden. Ik denk dat een van de grootste oorzaken waardoor parochies en kloostergemeenschappen tegenwoordig zo weinig uitstraling hebben, te zoeken is in de individualisering van de geloofsbeleving. Echte persoonlijke geloofsgesprekken zijn er uiterst zeldzaam. Iedereen gaat zijn eigen weg, velen zijn in verwarring gebracht en zoeken steun bij andere godsdiensten; anderen houden star vast aan bepaalde gebruiken en gebeden, maar ze schijnen de vreugde en de vrijheid der kinderen Gods niet te kennen. Er zijn er ook bij wie het anders ligt, mensen die geestelijk volop leven; jammer genoeg komen die niet aan bod; men vindt ze overdreven en zwevend; ze zijn a priori al veroordeeld. En toch wordt de kracht van de Geest het sterkst ervaren waar mensen werkelijk naar elkaar luisteren en durven spreken over de grote dingen die God aan hen gedaan heeft. De Heilige Geest zweeft niet; Hij werkt in mensen.

Ik denk dat men bij de eerste kennismaking met de charismatische vernieuwing nauwelijks door heeft welke mogelijkheden daarin voorhanden zijn. Of beter gezegd: hoe de Heilige Geest de Kerk kan vernieuwen als men op zijn uitnodiging ingaat.

#

Uit: Bouwen aan de Nieuwe Aarde jaargang 21 nr. 4, juli-augustus 1993
Verschijningsdatum 16 juli 1993

*Lambert de Kwant heeft met zijn journalistieke ervaringen korte tijd als vrijwilliger bijdragen geleverd aan Bouwen aan de Nieuwe Aarde.

Een overzicht van de hele serie MENSEN VAN HET EERSTE UUR:
www.kcv-net.nl/kcv/historie/mensen-van-het-eerste-uur

Dit is document 0053 op www.stucom.nl